

تعریف بیماری هیدروسفالی (Hydrocephalus)

یک واژه یونانی به معنای آب در سراسر است که نشان دهنده تجمع مایع مغزی نخاعی در داخل جمجمه است. هیدروسفالی یک بیماری ناشی از افزایش حجم مایع مغزی نخاعی (CSF) است که معمولاً به علت انسداد جریان مایع مغزی نخاعی در بطن ها یا در فضای سابآراکنوئید ایجاد میشود که ممکن است مادرزادی یا اکتسابی باشد. قبل از توضیحات بیشتر در این رابطه لازم است که تعریفی از مایع مغزی نخاعی داشته باشیم. مایع مغزی نخاعی (CSF) مایعی است شفاف و بدون رنگ که حجم آن ۷۵ الی ۱۵۰ میلی لیتر بوده که این مایع، فضای داخل بطن های مغز، فضای زیر عنکبوتیه (فضای سابآراکنوئید) و کانال مرکزی طناب نخاعی را پر میکند.

علل و منشاء بیماری

اگر چه شبکه کورویئید یهر یک از بطن های مغزی که توده ای از مویرگها است، وظیفه تشکیل مایع مغزی نخاعی را برعهده دارد، ولی مقدار کمتری از مایع مغزی نخاعی احتمالاً توسط دیواره های مویرگهای نرم شامه ساخته میشود. یکی از مهمترین وظایف مایع مغزی نخاعی، نگهداری و حفاظت از مغز و نخاع و جلوگیری از ضربات مغزی است. گاهی هیدروسفالی به دلیل افزایش تولید مایع مغزی نخاعی، اختلال در جذب مایع مغزی نخاعی (به عنوان نمونه به هنگام ترومبوز) یا آتروفی مغز در پیری (جهت جبران کاهش حجم مغز) به وجود میآید. نتیجه هیدروسفالی، افزایش فشار در مغز است که در نتیجه بافت مغز نازکتر میشود و استخوانهای جمجمه برای آنکه با مایع اضافی سازگاری پیدا کنند کشیده میشوند. فشار بر روی مغز میتواند به مغز آسیب برساند و اگر مداوا نشود بیشتر از ۵۰ درصد کودکان مبتلا به آن از بین میروند.

علائم و نشانه های بیماری هیدروسفالی:

-اندازه غیر طبیعی سر هنگام تولد یا رشد سریع آن در ماههای بعدی
-برجسته شدن مویرگها روی پوست سر
-ملاج های برجسته و پهن - سردرد و استفراغ
نشانه های تجمع آب در مغز به سن کودک بستگی دارد .

اگر هنگام تولد با کودک باشد سر بطور غیر طبیعی بزرگ است زیرا استخوانهای جمجمه بر اثر مایع به اطراف کشیده شده اند و نوزاد در این موارد احتمالاً دچار عارضه اسپینایفیدا نیز هست. در انواع خفیف تر هیدروسفالی ، سر ممکن است هنگام تولد طبیعی باشد اما در ماههای بعدی با سرعت زیادی رشد کند.

هیدروسفالی در سنین بالاتر کودکی نیز دیده میشود که در نتیجه تومور و عفونت هایی نظیر مننژیت است . در موارد اخیر سر به اندازه قابل توجهی بزرگ نمیشود با اینحال مایع اضافی موجود در مغز میتواند علائمی چون سردرد و استفراغ را به وجود آورد. علائم نورولوژیک خفیف شامل ضعف و ناهماهنگی اندامها میباشد. هیدروسفالی مادرزادی صرع و مشکلات یادگیری را در پی خواهد داشت. در نوع اکتسابی پیش آگهی به علت بروز بستگی دارد.

تشخیص بیماری

- ۱- در کودکان بزرگ شدن اندازه دور سر.
- ۲- معاینه دقیق
- ۳- سی تی اسکن
- ۴- ام آر آی

• درمان بیماری هیدروسفالی:

- در هردو مورد ، درمان عبارت است از تعبیه دریچه ای که فشار مایع مغزی نخاعی را تنظیم مینماید و گاهی اوقات سد و مانع را از بین می برد. در برخی موارد در هیدروسفالی رشد سر متوقف میشود و دیگر افزایش اندازه پیدا نمیکند.

اگر بیماری هیدروسفالی در زمان تولد وجود داشته باشد باید هنگام وضع حمل از طرف پزشک مورد توجه قرارگیرد و بطور منظم سر نوزاد برای آگاهی از اندازه آن مورد اندازه گیری قرارگیرد برای تعیین علت دقیق تجمع مایع در مغز ارزیابی های اولیه و دقیق دکتر متخصص اطفال ضرورت دارد در موارد خفیف میتوان برای جلوگیری از تولید اضافی مایع از داروها استفاده کرد. در غیر این صورت به شرط آنکه تجمع آب در مغز پیشرفت زیادی نکرده باشد میتوان از طریق عمل جراحی به رفع آن اقدام کرد. برای اینکار تحت بیهوشی لوله ای ظریف همراه با یک دریچه یک طرفه را در جمجمه کار میگذارند و سر دیگر آنرا به یک رگ خونی بزرگ متصل میکنند (سنت گذاری) . بدین ترتیب مایع از مغز مستقیماً به جریان خون تخلیه می شود . بعد از این اقدامات سر کودک به تدریج به حالت طبیعی بر میگردد و حدود ۴۰ درصد کودکان بیمار از نظر هوشی رشد نسبتاً طبیعی پیدا میکنند (چنانچه در مراحل بعد از عمل جراحی کودک شما تحریک پذیر شود و استفراغ کند احتمال می رود که لوله بسته شده باشد میتوان لوله را عوض کرد یا انسداد آنرا برطرف نمود)

بیماری هیدروسفالی

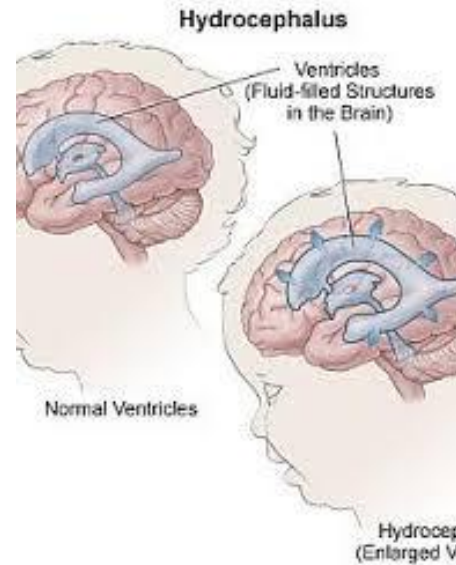
گروه هدف: بیماران هیدروسفالی

تهیه و تنظیم: حکیمه اسمعیل زاده (کارشناس پرستاری)

زیر نظر: استاد محترم دکتر محمد اصغری رئیس بخش

تاریخ تهیه: خرداد ۱۴۰۰

تاریخ بازنگری: اردیبهشت ۱۴۰۱

منابع: برونر و سودارث

شماره تماس واحد مربوطه

آدرس بیمارستان امام رضا (ع)

تبریز - خیابان دانشگاه - مرکز آموزشی، درمانی و تحقیقاتی امام رضا (ع)

تلفن: ۹-۳۳۳۴۷۰۵۴ دورنویس: ۳۳۳۳۵۵۹۹

وب سایت: www.imamreza.tbzmed.ac.ir

آموزش خودمراقبتی

آموزش بیماران در هیدروسفالی بعد از تعبیه شنت:

- مراقبت از زخم و پانسمان و کشیدن بخیه ها

- ایجاد محیط آرام و به دور از استرس

- رعایت بهداشت فردی

- کنترل از نظر استفراغ و سردرد و علائم افزایش ICP برای جلوگیری از انسداد شنت

- استفاده از دارو به موقع مخصوصا فنتیوین و فنوباریتال

- مراجعه به پزشک بعد از ترخیص جهت بررسی و تحت کنترل قرارگرفتن.

- استفاده از مایعات فراوان و مواد غذایی حاوی ویتامین ها و پروتئین ها.